

V petek 20. januarja 1989 je v Buenos Airesu umrl v 86. letu starosti dr. Tine Debeljak, škofjeloški rojak, ustanovni član Muzejskega društva v Šk. Loki, slavist, pesnik, prevajalec, urednik – slovenski kulturni delavec v najširšem pomenu. O njegovi smrti je v Delu na kratko poročal Marko Jenšterle, dopisnik v Argentini, Društvo slovenskih pisateljev pa je objavilo osmrtnico. Še dobro, da je bilo vsaj to, kajti še nedavno je bilo to ime nezaželeno. Ker pa nekaj let sem padajo vsi »tabuji«, je tudi Tine Debeljak v javnosti vedno pogosteje omenjen: o njem je geslo v literarnem leksikonu CZ, v Mali splošni enciklopediji in Enciklopediji Slovenije, o njem je pisal širše Marko Jenšterle v Književnih listih 3. 8. 1989, v Novi reviji 85–86 pa je prva njegova povojna objava pri nas, črtica *Zametene stopinje v snegu*, izpoved njegovega brezmejnega domotožja. In vendar je ni več videl, svoje rodne Loke – za vedno je legel ravno v času, ko se pluralizem nezadržno uveljavlja tudi pri nas in je že uzakonjen v dopolnilih k slovenski ustavi. To pa je tudi bila želja pokojnega Tineta in v

domovino bi sedaj gotovo prišel vsaj na obisk, če bi ga ne bila prehitela »božja dekla«.

Tudi v Loških razgledih je bil Tine Debeljak omenjen že leta 1968 v članku prof. Ivana Dolenca *Profesorski ceh v Škofji loki* in leta 1974 v zapisu dr. Romana Savnika *Pomembni Ločani in njih bližnji sosedje*. V LR 1987 ga je v članku ob 50-letnici Muzejskega društva omenil med ustanovitelji dr. Branko Berčič. V predhodniku LR, v zborniku Škofja Loka in njen okraj (1936) pa je Debeljak med glavnimi avtorji; poleg uvodne pesmi *Škofja Loka sta njegova dva pomembna kulturna članka Škofjeloška pasijonska procesija in razvoj pasijonskih iger sploh ter Kulturni delavci loškega okraja v preteklosti in sedanjosti*. Tine Debeljak bi bil gotovo priden sodelavec tudi kasneje, ko ne bi bilo usodnih prelomnic aprila 1941 in maja 1945.

A pogledimo na začetek. Tine se je rodil p. d. Jamnikovim v tedanji Nunski ulici 27. aprila 1903, kjer je bilo kar 11 otrok, dovršil škofjelsko gimnazijo v Šentvidu in slavistiko na ljubljanski univerzi leta 1927. Prof. Prijatelj ga je poslal v Krakov, da se izpopolni v slovanskih jezikih in pripravi za akademski poklic. Diktatura kralja Aleksandra mu je ta poklic preprečila. Vendar je kot lektor v Krakovu zbral gradivo za svojo disertacijo *Reymontovi Kmetje v luči književne kritike* (1936). Od 1933 do 1945 je urejal kulturno rubriko Slovenca ter s pesmimi in članki sodeloval v Domu in svetu, kateremu je bil zadnji urednik (1939–1944). Pisal je ocene, kritike, pregleda, prevajal slovenske pesnike in pisatelje, pisal spremne besede k izdajam za otroke in odrasle. Tako je nadaljeval tudi med okupacijo, ko ni sprejel kulturnega molka. Zavzemal se je za domobranstvo in leta 1944 izdal pesmi padlega Franceta Balantiča *V ognju groze plapolam*. Zaradi takšne opredelitve je preстал hudo pokoro. Maja 1945 je odšel na Koroško, prešel v Rim in marca 1948 prispel v Buenos Aires. Tu je moral začeti vse znova, najprej je bil čistilec steklenic, nato pa

uradnik v cementarni. Šele 1954 so iz Ljubljane prišli za njim žena Vera in trije otroci. Potem je šlo bolje, postavil si je celo hišo in se po upokojitvi ves posvetil kulturnemu delu.

V Argentini je 1949 pod psevdonimom Jeremija Kalin izdal pesniško zbirko *Velika črna maša za pobite Slovence* kot odmev vetrinjske tragedije. Leta 1951 je izšla pesniška zbirka *Poljub*, ki je izpoved ljubezni in hrepenenja po odsotni ženi. Leta 1954 je izšla zbirka pesmi *Mariji*, v kateri slavi Marijina božja pota. Zadnje Debeljakovo izvirno pesniško delo pa je oratorij o misijonarju Baragi (1957), ki ga je uglasbil Alojzij Geržinič. Vse njegove knjige je ilustrirala slikarka Bara Remec.

Tudi v svoji južnoameriški domovini je še naprej prevajal dela iz slovanskih književnosti, a odlično prevedel tudi Dantejev *Pekel* in

argentinski nacionalni ep Joseja Hernandeza *Martin Fierro*. Uredil je in s spremno besedo objavil pesmi Ivana Hribovska, spomine loškega rojaka Ivana Dolenca (za 1000-letnico Loke). Napisal je čez tisoč člankov, največ za revijo *Meddobje*. Pripravljal je zbirko svoje proze *Črni Kamnitnik*.

Doslej poveljna Debeljakova dela niso smela k nam, a časi se spreminjajo. Obeta se nam knjižni sejem, na katerem bodo dela tudi tistih zamejskih avtorjev, ki doslej niso smela biti. In pokojnega Tineta je treba enakovredno uvrstiti med slovenske pisatelje kljub vsem ideološkim pomislekom, saj so že stari Latinci spoznali: *ULTRA CENERES HOSTIUM IRA NON SUPEREST*.

Janez Dolenc